

En
gave
til
Danmarks
ungdom

- om FDF og skolerne

En gave til Danmarks ungdom

© Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund, FDF
November 2016

Redaktion

Helga Kolby Kristiansen, Jens Maibom Pedersen
og Morten Skrubbeltrang,

Grafisk tilrettelæggelse

Morten Haake

Tryk

Lasertryk.dk A/S

Udgiver

FDF

Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund, FDF
Rysensteensgade 3
1564 København V
FDF@FDF.dk

1. oplag

Indholdsfortegnelse	Side
Indledning	6
Forord , af Jonas Kolby Laub Kristiansen	7
FDF og skolefællesskabet , af <i>Helga Kolby Kristiansen</i>	9
Silkeborg Højskole , af <i>Carsten Kolby Kristiansen</i>	14
FDF og efterskoler , af <i>Henning Iburg Andersen</i>	20
Kongeådalens Efterskole , af <i>Martin Bach Ottosen</i>	24
Pederstrup Efterskole , af <i>Leif Kejser Larsen</i>	28
Lynghøj Efterskole , af <i>Morten Jødal</i>	32
Hardsyssel Efterskole , af <i>Erik Bitsch</i>	37
Udvidelse af skolekredsen i FDF , af <i>Ulrich Piltoft</i>	43
Midtsjællands Efterskole , af <i>Helle Spanggaard</i>	46
FDF og skolerne i dag , af <i>Morten Skrubbeltrang</i>	50

Indledning

FDFs skolehistorie nærmer sig 50 år, og derfor er tiden kommet til at fortælle om de visioner og tanker, som lå bag oprettelsen af såvel højskolen som efterskolerne, så længe historien endnu kan fortælles af de folk, som var med til at forme skolerne. Det er et stykke pionérhistorie.

Udgivelsen har til formål at give ansatte og bestyrelser på såvel skolerne som i landsforbundet og andre skoleinteresserede et indblik i, hvorfor FDF satte mange og stærke kræfter ind på at oprette skoler. Hvad ville en børne- og ungdomsorganisation med skoler? Det er et særligt kapitel i FDFs historie, der her fortælles, og forhåbentlig kan udgivelsen bidrage til fortsat at fastholde et familieskab mellem landsforbundet og skolerne - til fælles gavn og glæde.

Vi har bedt personer med tæt tilknytning til skolerne om at skrive de enkelte afsnit. Nogle er forhenværende på skolerne, og andre har stadig en tilknytning til en skole, men fælles for alle er, at de har haft et stort engagement og kærlighed til skolerne. Skribenterne er blevet opfordret til at skrive fortællingen om 'deres' skoles tilblivelse, visionerne bag og om forholdet mellem at være en fri skole og en FDF-skole. Alle har haft frihed til at skrive "fra hvert sit hjørne".

Herudover har Henning Iburg Andersen skrevet om hovedbestyrelsens stålsatte arbejde og visioner for at rejse efterskoler i 70'erne, og Ulrich Piltoft har beskrevet en senere hovedbestyrelses arbejde for igen at rejse efterskoler i 00'erne. Helga Kolby Kristiansen har fortalt lidt skolehistorie og om den fælles idé, som skolerne hviler på, samt hovedbestyrelsens optagethed af at fastholde en organisatorisk ramme for FDF og skolefællesskabet. Endelig har Morten Skrubbeltrang beskrevet de aktuelle samarbejdsflader mellem landsforbundet og skoler.

Forord

FDF og "det ekstra FDF"

Af Jonas Kolby Laub Kristiansen, Formand for FDF

Det er tankevækkende, at i langt det meste af FDFs levetid har tanken om FDFs egne skoler været et - lille, men tilbagevendende - punkt på landsforbundets samlede dagsorden.

Det kan synes mærkeligt, at et fritidsforbund for børn og unge beskæftiger sig vedholdende med skoler. Og så er det alligevel ikke så ejendommeligt. I hvert fald ikke i Danmark, hvor vi har en stærk tradition for, at folkelige bevægelser, der har vilje og evne, rejser skoler. Nede fra! Frie skoler, som defineres og drives af de bevægelser, der rejser dem, og som staten så støtter økonomisk. Og FDF har altid set sig selv som en sådan stærk bevægelse i pagt med det bedste folkelige arbejde i Danmark.

FDF har i flere omgange fundet det vigtigt at rejse skoler. I virkeligheden en slags "ekstra FDF". Først da man i 1960'erne tog initiativ til at rejse den skole, der blev til Silkeborg Højskole. I anden omgang da man i 1970'erne besluttede sig for også at rejse efterskoler som FDFs bidrag til både danske unge og det danske samfund. Efterskolerne kom til som perler på en snor:, Kongeådalens Efterskole, Lynghøj Efterskole, Pederstrup Efterskole Hardsyssel Efterskole og til sidst Midtsjællands Efterskole, som sluttede sig til skolefællesskabet.

I grunden har man i FDF set landsforbund og skoler som to sider af samme mønt. Helt fra begyndelsen var det FDFs ambition ved siden af formålet om at forkynde evangeliet for børn og unge at skabe "karakterdannelse i alt, hvad vi foretager os" (FDFs stifter Holger Tornøe 1913). FDFs skoler er således en forlængelse af det dannelsesprojekt, som FDF var lige fra begyndelsen. Skolerne er som skoler naturligvis også uddannelsesinstitutioner, men som frie kostskoler flugter de med det særlige dannel-

sespotentialer, som FDF og f.eks. FDFs sommerlejre indeholder. I dag ses sammenhængen tydeligt, når man sammenholder formuleringer i FDFs ambition om "at give børn og unge et ståsted at møde verden fra" med skolernes egne beskrivelser af deres undervisning og samvær. Det hedder i FDFs ambition:

- FDF er et frirum, hvor børn og unge vokser i mødet med ledere, der har noget på hjerte
- FDF skaber plads til tro og samtale om de store spørgsmål i livet
- I FDF bliver verden større, når vi indgår i forpligtende fællesskaber
- FDF skaber ansvarlige, deltagende medborgere, der engagerer sig i den verden, vi lever i

Erstatter man ordet FDF med navnet på en af FDFs skoler i ovenstående fire punkter, er det indlysende, hvor meget landsforbundet og skolerne har til fælles.

Denne lille publikation er den anden i rækken af den serie med refleksioner, som FDF begyndte med udgivelsen af "Et ståsted at møde verden fra". Baggrunden for den anden pamflet om FDF og FDFs skoler er et ønske om at fastholde over for nye generationer på skolerne og i landsforbundet, hvad der var udgangspunktet for, at FDF kastede sig ud i at rejse frie kostskoler. Et bidrag til at svare på, hvad FDF i grunden ville med sine skoler.

Samtidigt er det også nødvendigt, hvis fællesskabet mellem FDF og skolerne stadig skal være levende, at der er anledninger til at sætte fokus på forholdet mellem landsforbund og skoler. Hvad skal fremtiden være for FDF og skolerne?

Det er hovedbestyrelsens håb, at denne pamflet kan inspirere til refleksion og debat om den værdifulde "mønt", FDF og FDFs skoler ejer tilsammen.

FDF og skolefællesskabet

- En gave til den danske ungdom

Af Helga Kolby Kristiansen,

Formand for Fællesudvalget for FDF og skolerne

Hvorfor rejste FDF højskole og efterskoler? Lidt historie

Det kan ikke siges med nøjagtighed, hvornår ideen blev født, men allerede tidligt i FDFs levetid luftede Holger Tornøe ideen om at rejse en højskole. Han var inspireret af, at andre ungdomsforeninger, heriblandt ikke mindst KFUM og KFUK, etablerede en række højskoler og ungdomsskoler (datidens efterskoler). Tanken luftedes fra tid til anden, men det kom ikke rigtigt til et konkret forslag. Først i 1944 nævnte Poul Schou, der på det tidspunkt var FDFs næstformand, at nu var tiden inde til at rejse en højskole.

Dog først i 1960 blev der nedsat et udvalg, der skulle undersøge mulighederne for at rejse en "FDF og FPF højskole". I 1964 blev planerne fremlagt på landsmødet af Gunnar Tjalve, som på det tidspunkt var FDFs formand. Det medførte en lang og grundig - og til tider særdeles ophedet debat.

Nogle af betænkelighederne gik på, om det nu var en opgave for FDF, hvis primære formål var rettet mod børn og unge, at rejse en højskole for voksne. Skulle FDF bruge penge på et så stort projekt? En anden bekymring gik på, hvad indholdet skulle være, og ikke mindst hvem skulle målgruppen være for en højskole. Skulle det primært være en højskole med fokus på lederuddannelse for FDF- og FDF-ledere? FDFs formand vendte så at sige argumentet om og sagde, at dette handlede ikke om, hvad FDF kunne få ud af det. "Dette var en gave til den danske ungdom. FDFs stemme i det danske samfund."

Forslaget blev vedtaget med 75% af de afgivne stemmer, og FDF havde hermed taget sit første skridt til at blive en ung-

domsorganisation med skolevirksomhed og med et klart sigte på, at FDFs skoler skulle rette blikket udad mod den danske ungdom. Dette synspunkt skulle få stor betydning for skolerne selvforståelse. Oktober 1969 blev Silkeborg Højskole indviet.

Herfra skulle der ikke gå mange år, før tanken om at oprette efterskoler blev til virkelighed. Initiativerne kom fra flere sider, hvor forskellige grupper rundt omkring i landet havde visioner for at oprette en efterskole. FDFs landsmøde i 1978 bakkede op om initiativerne. Denne gang uden ballade, men med et stort fælles engagement i sagen, hvilket måske også skyldes, at hovedbestyrelsen - taktisk klogt - havde placeret punktet om oprettelse af efterskoler umiddelbart efter en meget optimistisk beretning fra Silkeborg Højskole. Jorden var gødet, og "optimismen boblede".

HB formulerede formålet for efterskolerne på denne måde: "FDF/FDF skal give FDF/FPFere og andre unge en sammenhængende lederuddannelse i et miljø, som unge kan trives i". Oplægget sluttede med ordene: "Har FDF/FPF mod, vilje og kræfter til at tage opgaven og ansvaret op?" Det havde man, og nu fulgte et forrygende forløb. Med økonomisk hjælp fra landsforbundet og en million kroner fra A.P. Møller Fonden og ved hjælp af stærke lokale kræfter oprettedes Kongeådalens Efterskole (1979), Lynghøj Efterskole (1979) og Pederstrup Efterskole (1980). Hardsyssel Efterskole, som var oprettet i 1970 blev tilknyttet som en landsforbunds-efterskoler i 1982. I 2011 blev Midtsjællands Efterskole også en del af skolefællesskabet (opr. oprettet i 1960).

Hvad er de særlige kendetegn for FDFs skoler?

I denne lille bog kan man læse, hvordan den enkelte skole har tolket sin opgave som en FDF-skole. Skolerne er frie skoler med ret til forskellighed og forpligtelse til at forme egen sko-

le, men fælles for alle er en grundtænkning, der tager sit udgangspunkt i FDFs formål og menneskesyn. Skolerne er som selvejende institutioner underlagt en lang række lovmæssige forpligtelser, hvor formålet er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse. Formålet for skolerne er således ikke identisk med landsforbundets formål om "at møde børn og unge med evangeliet om Jesus Kristus", idet skolerne er lovmæssigt forpligtet på at "levere" undervisning og samvær, men skolernes idémæssige grundlag er et kristent livs- og menneskesyn med en selvforståelse af at høre til i et FDF-familieskab. Det betyder, at tilgangen til tilværelsen er, at livet er Guds gave, og det sætter bestemte fortegn for hverdagslivet på skolerne:

Ligeværd. Alle elever er værdifulde og ligeværdige, og skolerne anser det for vigtigt at optage elever med vidt forskellige baggrunde og forudsætninger sprogligt, socialt, kulturelt, religiøst samt fysisk og psykisk. I hverdagen har skolerne øje for, at alle elever får udbytte af et skoleophold på egne præmisser.

Respekt for forskelligheden og mangfoldigheden. Den brogede mangfoldighed på skolerne giver eleverne perspektiver på det samfund, de er en del af, og de oplever, at de lærer sig selv bedst at kende i mødet med andre.

Skolerne som et hjem. Skolerne er ligesom et hjem ramme om elevernes fælles liv under opholdet. Dette syn på kostskolelivet hænger tæt sammen med den tradition, som er kendetegnende for FDF, hvor det fælles liv mellem børn, unge og voksne er en af hovedhjørnestenene. Sommerlejren kan ses som et ideal, idet her lever alle - børn, unge og voksne - sammen på fælles vilkår. På skolerne er lærere og øvrige ansatte garanter og rollemodeller for, at eleverne oplever skolerne som et hjem, og det sætter et tydeligt fortegn for nærvær og tilstedeværelse.

FDF og skolerne - en familiemæssig enhed

Hovedbestyrelsen var efter oprettelse af højskolen og de første efterskoler stærkt optaget af, hvordan FDF og skolerne kunne hænge sammen som en familiemæssig enhed. Man havde set, at bruddet mellem KFUM og KFUK og Indre Mission havde fået konsekvenser for skolefællesskabet, idet mange skoler kom på lang afstand af både hinanden og af deres bagland. Det blev derfor afgørende at sikre den nære forbindelse mellem landsforbundet og skolerne. Hovedbestyrelsen var optaget af at holde en slags ideologisk fællesnævner levende, der havde rod i en fælles historie og et fælles værdisæt, og man var sig også bevidst, at dette ikke alene kunne hvile på personlige relationer blandt skolestifterne. En klar organisatorisk model skulle bære videre, når de første pionerer var væk, og idealerne måske stod i fare for at blegne.

Historien har da også vist, at uden en klar organisatorisk forbindelse mellem landsforbundet og skolerne kunne fællesskabet have været truet, idet såvel skoler som hovedbestyrelser fra tid til anden har stillet spørgsmålet: "Hvad skal vi med hinanden?" Derfor etableredes fra starten et fællesudvalg med repræsentation fra skolernes ledelser og fra hovedbestyrelsen. Fællesudvalget har haft til opgave at varetage kontakten mellem hovedbestyrelsen og skolernes bestyrelse og daglige ledelse, og endvidere skal fællesudvalget fungere som inspirationsforum mellem landsforbundet og skolerne samt skolerne indbyrdes.

Denne nære kontakt ses også ved, at hovedbestyrelsen er repræsenteret i alle skolebestyrelser. I de første år var det alene ved hovedbestyrelsesmedlemmer for at sætte en tyk streg under fællesskabet, men i dag ved såvel HB-medlemmer som HB-udpegede bestyrelsesmedlemmer. Skolerne er også vedtægtsmæssigt tilknyttet FDF og deltager i FDFs landsmøde. Desuden har man et halvårligt forstandermøde, og alle disse

led bidrager til at fastholde den familiemæssige enhed.

Ud over tilknytningen til hovedbestyrelsen har skolerne et organisatorisk bagland i landsdelene, som udgør et kvalificeret netværk og en samarbejdspartner i skolernes virksomhed.

Der samarbejdes på kryds og tværs mellem skoler og landsforbund og skoler indbyrdes om ideudvikling og en lang række arrangementer.

Landsforbundet og skolerne er således flettet ind i hinanden, både hvad angår den idémæssige baggrund, den historiske ramme, en række fælles initiativer og personmæssigt. Landsforbund og skoler er og skal være en del af hinandens selvforståelse.

Samarbejdsrelationerne er blevet nyfortolket gennem årene for at tilpasse sig såvel landsforbund som skoler, men afgørende er, at der er en fælles forståelse af, at der er noget væsentligt at være fælles om, og at dette fælles til stadighed sættes på dagsordenen.

Silkeborg Højskole

Af Carsten Kolby Kristiansen, Forstander 1986 - 2014

Virkeliggørelsen af drømmen om, at FDF skulle rejse en højskole var længe undervejs. Allerede omkring 1915 dukkede de første spæde tanker op. Skulle det unge FDF ikke etablere sin egen højskole?

Af mange forskellige årsager blev det først i slutningen af 50'erne, at flere fandt, at nu var tiden inde. Det mente man bl.a. ud fra den betragtning, at FDF havde noget at sige og bidrage med, der ville være anderledes, end hvis andre gjorde det. Det var selvtillid! Resultatet blev efter mange diskussioner og et stort forarbejde, at FDFs landsmøde i 1964 traf beslutning om at rejse en højskole.

Nok var processen længe undervejs, men det blev en skelsættende beslutning, FDF traf om det, der blev til Silkeborg Højskole.

Klare visioner og stor økonomisk satsning

Helt fra projektets begyndelse blev der af både FDFs formand, hovedbestyrelsen og højskoleudvalget, der stod for den egentlige virkeliggørelse af højskolen, formuleret meget klare principper for, hvad Silkeborg Højskole skulle gøre godt for. Skolens formål blev i datidens sprog formuleret til "ud fra et kristent livssyn og på folkekirkens grund at arbejde for ungdommens åndelige og legemlige sundhed". Det var med andre ord en målsætning, der helt flugtede med FDFs egen selvforståelse. Og således godkendte undervisningsministeriet etableringen af FDFs idræts- og ungdomslederhøjskole, som den i første omgang blev tænkt og kaldt.

Men på ét punkt skulle højskolen ikke ligne FDF. Den skulle ikke først og fremmest være for unge FDF-ledere! Det havde

ellers et langt stykke været selvforståelsen i FDF, hvorfor det også i begyndelsen var planen, at højskolen skulle bygges på Sletten sammen med FDFs eget lederuddannelsescenter. Nej, Silkeborg Højskole skulle i stedet være "FDFs gave til dansk ungdom", som FDFs formand poetisk præciserede. Højskolen skulle med det, der var FDFs særlige kendetegn og muligheder, række bredt ud til en dansk ungdom, der i 60'erne med det såkaldte ungdomsoprør var på vej til at få en ny og særskilt identitet. Og højskolens fædre havde ikke alene nationale drømme på ungdommens vegne, men også globale. Det blev fra begyndelsen direkte anført, at man meget gerne så, at der var unge fra udviklingslandene på hvert elevhold.

Visionerne for FDFs højskole var altså meget klare - og meget store. FDF satsede stort organisatorisk og økonomisk med at bygge en helt ny højskole fra grunden med et samlet byggebudget dengang på 18 mio. kr., hvilket vel i dag svarer til ¼ mia. kr. Pengene havde FDF selvfølgelig ikke selv. De blev lånt i kreditforeningen og hos staten og vidner om den store troværdighed, FDF havde. Oveni blev der i både FDF og PPF iværksat en stor landsindsamling, og medlemmer i FDFs hovedbestyrelse og stab bevilgede en procentdel af deres egen løn til højskolesagen!

At FDF havde selvtillid - og tillid til unge - sås også af, at hovedbestyrelsen bad to unge FDFere, Henning Dammeyer og Knud Elmo Andersen, der endnu "kun" var arkitektstuderende om at skitsere og senere detailprojektere den nye, store højskole.

En højskole med FDF i ryggen

Landsforbundets klare visioner, stærke beslutsomhed og handlekraft blev imidlertid ikke blot en gave til dansk og international ungdom. Det blev også en værdifuld fødselsgave til Silkeborg Højskole selv. Højskolen blev skabt med en klar

følelse af et stærkt landsforbund i ryggen, hvilket naturligvis på den ene side indebar en klar forpligtelse, men på den anden side - og måske vigtigst - betød, at højskolen trygt kunne holde tungen lige i munden med hensyn til både selvforståelse og udvikling.

Højskolen måtte ikke snævre ind til kun at være en FDF-skole, men skulle udvikle sig til at være en bred, åben skole for mødet mellem det særlige, FDF står for og kan, og så højskolens elever og kursister. Samtidig blev det understreget, at FDFs højskole ikke skulle jage hvilken som helst aktivitet for at tiltrække elever og omsætning. Nej, højskolen ved godt, at den er rejst med det ene formål at holde højskole for unge voksne, herunder unge FDF-ledere. Det er dér, FDF og højskolen har noget anderledes at bidrage med. Hvis ikke det kan lade sig gøre, så er der ingen grund til, at FDF holder højskole. Alle mulige krumspring, der ikke er møntet på dannelse og uddannelse af unge voksne, er ligegyldige.

Det giver retning! Det idémæssige rygstød, Silkeborg Højskole blev født med, har lige siden givet afklaring både indadtil og udadtil.

Silkeborg Højskoles "hvordan"

Grundlæggende var det altså klart, hvad Silkeborg Højskole skulle og hvorfor. Spørgsmålet er herefter igen og igen, hvordan FDFs højskole skal udfoldes, så den bliver en gave til verdens ungdom og til FDFs egne unge ledere? Når det drejer sig om at holde højskole, er det uomgængeligt at forholde sig til dels den grundtvigske højskoletradition - og dels højskoleloven, der i sin formålsparagraf rummer tre begreber: livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse.

Den fordring har Silkeborg Højskole i undervisning og samvær søgt at leve op til ved at prøve at fastholde en række "ligheder", for at eleverne har kunnet gribe skolens anliggende:

Folke-lighed: om at gå fra et "jeg" til et "vi"

Det er afgørende, at eleverne får lejlighed til at møde noget, der har mere end dem selv som fortegn. Den almindelse, der er en helt central del af et højskoleophold, består nemlig ikke blot i en bestemt tilegnet viden, men i en ganske bestemt indstilling til verden; nemlig at man kan se sin egen lille historie i en betydningsfuld og deltagende sammenhæng med den store historie. Derfor har højskolen over for eleverne i både undervisning og almindeligt dagligt samvær søgt at skabe sammenhænge/helheder, hvor det er muligt:

- historisk ved at pege på, at noget går forud for os
- socialt ved at pege på, at der er andet end mig, der er centrum i tilværelsen og ved at fastholde ansvaret i det nære
- fagligt ved en klar formulering af faglige og tværfaglige mål
- økologisk ved at pege på, at vi individuelt og samfundsmæssigt må leve i balance med naturgrundlaget
- religiøst ved at pege på, at mennesket ikke er tilværelsens eneheriker og ved at give eleverne lejlighed til i frihed at møde en kristen livstydning og praksis
- globalt ved at pege på, at politisk og økonomisk er vi en del af alle verdens folk og kulturer

Hjem-lighed: om at håndtere fællesskabet

Forståelsen af højskolen som et hjem er udtryk for en organisationsforståelse, der konstruerer en hverdag, hvor mange skal leve under samme tag. Højskolen som et hjem giver nogle tydelige signaler til en flok nye elever om, at rummelighed, mangfoldighed, fælles ansvar og forpligtelse står side om side med individuel frihed. Højskolen som et hjem handler om at føle sig hjemme i nogle faste mønstre og rytmer, som skaber rammerne for, at enhver kan udfolde sig.

Højskolen som et hjem peger også på et demokrati, hvor hverdagen og samlivet ikke reguleres ved flertalsafstemninger og stribevis af "dræbende" regler, men hvor konstruktionen "hjem" er befordrende for, at vi finder rimelige løsninger på fælles udfordringer.

Billedet af "hjemmet" fortæller også noget om lærerrollen og om en højskolelærers tilstedeværelse i hverdagen. Om lærere, der kan tales til og med i øjenhøjde, ja, om højskolelæreren som et medmenneske.

Kær-lighed: om at holde af og holde ud

Det hører til en af højskolens komparative fordele, at man her kan tillade os at sige, at eleverne i både undervisning og samvær skal lære at holde af. Grundtvigs didaktiske opskrift for al undervisning og dannelse har stadigvæk gyldighed: "og han har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær". Skal det overhovedet lykkes at finde os til rette i menneskelivet, og herunder nationalt som internationalt, må vi lære at holde af det. Ellers bliver vi aldrig klogere. Hverken på de værdier, som europæisk kultur rummer af modtræk mod menneskeligt barbari eller på de løsninger, der skal sikre en fælles global fremtid. At lære at holde af er en forudsætning for at evne at holde ud. Til "højskolens kærlighed" hører derfor også, at højskolen udgør et forpligtende miljø, hvor eleverne får mulighed for at øve sig i fællesskabet.

Det sker kun ved at mødes ansigt til ansigt med andre mennesker, herunder af anden national eller etnisk oprindelse. Hvor alt i dag individualiseres er højskolen i sin egenskab af kostskole en af mulighederne for at imødekomme grundmenneskelige behov for nærhed og gensidig forpligtelse.

Blev det så til en gave til den danske ungdom?

Det er naturligvis vanskeligt at bedømme, i hvor høj grad Sil-

keborg Højskole i sin godt 45-årige levetid har indfriet de daværende "højskolefædres" drømme. En højskole rummer ingen karakterer eller eksaminer, vi kan bruge som målestok for dens betydning. Men måske findes der en målestok i form af den virkningshistorie, Silkeborg Højskole har haft i forhold til FDF selv. Ser vi på det antal unge FDF-ledere, der gennem årene har været elever på Silkeborg Højskole, så fortæller det, at et meget stort antal er "vendt tilbage" til FDF igen og har trukket et stort læs i kredse, landsdele, og i landsforbundet bredt til glæde for et utal af børn og unge.

Hvis denne sidegevinst blev vundet i forholdet mellem landsforbund og højskole, kan man måske tillade sig at håbe, at Silkeborg Højskole så også har været den værdifulde gave for utallige andre danske og internationale unge, som skolens stiftere drømte om og kraftfuldt satte i verden.

Forstandere

1969 - 1977 Torben Berg

1977 - 1986 Bent Martinsen

1986 - 2014 Helga og Carsten Kolby Kristiansen

2014 Jacob Zacharias Eyermann

FDF og efterskoler

- FDF udvider sin skolevirksomhed

*Af Henning Iburg Andersen ,
Formand for FDF/FDF 1974 - 1980*

De første tanker - de første skridt

Lige fra de første tanker om, at FDF skulle rejse efterskoler var såvel lederuddannelse som ønsket om at komme ud til alle unge uanset medlemskab i FDF centralt i overvejelserne. De samværsformer og aktiviteter, som var bærende i FDF ville være et godt grundlag. Øget lederuddannelse var netop i 1970erne nødvendiggjort af omlægningen af det pædagogiske arbejde i FDF, der fandt sted i sidste halvdel af 60erne og videre frem.

I de første år efter sammenlægningen af FDF og FPF i 1974 mødtes en lille gruppe hovedbestyrelsesmedlemmer i en årlig weekend uden dagsorden, men med det ene formål at lade snakken gå og visionerne få frit løb. Gruppen bestod af hovedbestyrelsens forretningsudvalget. I en af de mange samtaler drøftede man de tanker, der var indeholdt i en kommende revision af lov om folkeskolen. Her var udtrykt ønske om, at eleverne i 8.-10.klasse skulle stifte bekendtskab med andre skoleformer. Det førte til et forslag i hovedbestyrelsen om at tilbyde denne elevgruppe ugekurser i FDF - vel og mærke i skoletiden. Kurserne skulle indeholde fag og emner med relation til en begyndende lederuddannelse, f. eks. mødetilrettelæggelse og krigstendomskundskab, men også natur og skolefag efter behov i en ramme af fællesskab, som det praktiseres i FDF.

Fra 8.-10-klasserkurser til efterskoler

De første kurser for 8.-10. klasser blev udbudt i 1975 og blev en stor succes. Eleverne strømmede til. I mange af landets kommuner var man til gengæld ikke begejstrede og klagede til under-

visningsministeriet over, at kurserne var placeret i skoletiden og derfor krævede fritagelse fra skole. Ministeriet anerkendte kommunernes ret til at administrere fritagelse fra undervisningen, men gav i øvrigt forsigtig opbakning til projektet. Kurserne tilbydes fortsat næsten 40 år efter, men afholdes nu for 7. - 8. klasse uden for skoletiden.

Succes giver mod på mere. I november 1977 foreslog jeg derfor hovedbestyrelsen, at FDF gik ind i efterskolevirksomhed med basis som en bred, folkekirkelig organisation. Behovet var åbenlyst, kræfterne var til stede, en videreudvikling af lederuddannelsen var aktuel, og det skulle vise sig, at flere i landsforbundet havde tænkt samme tanke.

Efterskolerne skulle henvende sig til alle unge og i øvrigt følge loven om efterskoler. I oplægget lagde man vægt på, at undervisningen og livet på skolen ud over relevante skolefag skulle indeholde overskuelige og meningsfyldte opgaver, der af eleven oplevedes som nødvendige også for helheden. Som eksempel var man i de år opmærksom på en efterskole, der som det første gav eleven den opgave at samle eller bygge sin egen seng. Kan noget være mere nærværende og nødvendigt? Skolens arbejde skulle i øvrigt i videst muligt omfang tage udgangspunkt i praktisk arbejde, som var nødvendigt for den enkelte og helheden.

Forslaget, der var udformet som et oplæg til en samtale om ideen samt en tidsplan, førte til en længere drøftelse i hovedbestyrelsen. Den var positiv og endte i en principbeslutning og nedsættelse af et efterskoleudvalg, der fik til opgave at udarbejde vedtægter, etablere kontakter til diverse myndigheder og ikke mindst udarbejde et pædagogisk grundlag samt finansieringsplan og driftsbudget. Planerne skulle forelægges på det kommende landsmøde i 1978 med henblik på iværksættelse i 1979.

I de følgende måneder havde man mange drøftelser både i

efterskoleudvalget og i hovedbestyrelsen. Her deltog også Silkeborg Højskole med et indlæg, der påpegede kostlivets særlige muligheder. De overordnede principper skulle nu fastlægges, så skolen derfra selv kunne vedtage eget formål, struktur og indhold i et samarbejde mellem skolens bestyrelse og forstander.

FDF-pædagogik omsat til efterskolepædagogik

FDFs formålparagraf at møde børn og unge med evangeliet om Jesus Kristus er grundlaget. Mødet er væsentligt og giver eleven mulighed for at tage imod eller forkaste. Ingen meningstvang, og mødet finder sted i alle sine udformninger i undervisning og fritid, gennem morgensang og aktiviteter og med lærere, der har eget ståsted. FDFs efterskole er en kristen skole med bred folkekirkelig baggrund. Den skal være åben for alle i de aldersgrupper, som loven om efterskoler henvender sig til, men naturligvis har FDF et håb om, at mange medlemmer melder sig og kan vende hjem og frugtbarøre viden og erfaring i det hjemlige kredsarbejde.

Den gode FDF-kreds er sigtet. Den har fællesskab som noget bærende, et miljø, hvor der er plads til alle og med en arbejds- og samværsform, som mange trives i, fordi den enkelte kan føle sig nødvendig i en meningsfuld sammenhæng båret af fællesskabet.

Forholdet mellem lærer og elev må gerne ligne det gode forhold mellem leder og medlem i en FDF-kreds, som er kendet og ved, at lederen er en del af fællesskabet og oplever tingene sammen med børn og unge. Det giver plads til at udvikle et miljø, hvor den enkelte vokser og har mange muligheder for at ansvarliggøre sig i både praktiske og menneskelige spørgsmål.

Alle på efterskolen bør have tilbud om deltagelse i den første grundlæggende lederuddannelse. En stor del af den ligger i selve deltagelsen på efterskolen og med de erfaringer, deltagerne får om dynamikken mellem mennesker på godt og ondt, når

livet leves i arbejde og fritid. Undervisning og praktik om, hvordan man leder en gruppe eller forholder sig til naturen, når man færdes der, er også en vigtig del.

I god overensstemmelse med FDFs arbejde skal undervisningen være oplevelsespræget, så eleverne gennem arbejde i mindre grupper sætter fælles mål og eksperimenterer sig frem til fælles resultater, som måske endda er bedre end dem, den enkelte selv kunne opnå.

Praktisk og teoretisk arbejde skal gå hånd i hånd. Arbejde i køkken, hus, have og mark bør være en del af den teoretiske undervisning eller omvendt. Alle elever bør opleve, at livet i et hjem sammen med andre indebærer forpligtelser og udfordringer. Skolen er ikke et hotel, men et hjem, en skole og en arbejdsplads med de krav, det indebærer.

Eleverne skal modtage faglig indlæring. Folkeskolens faglige krav følges gennem projekter, praktisk arbejde eller intensiv indlæring. Alle muligheder er til stede, når eleverne bor på skolen, og tiden ikke er stram.

En del af diskussionen var også, om folkeskolens afgangsprøve og udvidet afgangsprøve skulle tilbydes. I udvalget var der delte meninger. Enkelte ønskede en eksamensfri skole, men det synspunkt slog ikke igennem. Folkeskolens afgangsprøver gennemføres.

I 1978 vedtog landsmødet med stort flertal, at FDF skulle gå ind i efterskolevirksomhed. Idégrundlaget var lagt, og nu skulle "virkeligheden" formes af skolens bestyrelse, ledelse og medarbejdere i samarbejde med eleverne.

Landsmødet vedtog at gå i gang. Pengene blev afsat i budgettet.
Der blev skrevet et lille stykke FDF/FPF-historie. Alle klappede.
Luften stod stille et øjeblik. Glæden var mærkbar.
Citat fra LEDEREN maj 1978/Henning Iburg Andersen

Kongeådalens Efterskole

*Af Martin Bach Ottosen,
Forstander på Kongeådalens Efterskole 1978 - 1988*

"FDF/FPF vil lave efterskoler"

"Kongeådalens Efterskole" ligger i Sønderjylland, i Dover, ganske få kilometer syd for den gamle Kongeågrænse.

Det var lidt af en tilfældighed, at det netop blev her, at den første FDFefterskole kom til at ligge.

Efter en del forudgående udvalgsarbejde i FDFs hovedbestyrelse og stab, forelagde hovedbestyrelsen på FDFs landsmøde i foråret 1978 et forslag om, at FDF som landsforbund skulle stå bag oprettelsen af én eller flere efterskoler.

Forslaget blev godkendt på landsmødet, og ganske få dage efter kunne man læse i JyllandsPosten, at "FDF/FPF vil lave efterskoler".

På det tidspunkt havde Inger og Carl Press i 18 år været forstanderpar for den privatejede "Kongeådalens Ungdomsskole" imellem Brørup og Rødding. Carl Press kontaktede få dage efter landsmødet landsforbundets formand, Henning Iburg Andersen, med et tilbud om, at FDF kunne købe hans eksisterende ungdomsskole i Dover.

Og så gik det stærkt!

Skolebygningerne blev købt, og der blev afholdt stiftende generalforsamling den 15. juni 1978 i Rødding med deltagelse af FDF-distrikterne i Syd- og Sønderjylland. En bestyrelse blev udpeget til at forestå det fremtidige arbejde med at realisere efterskoleplanerne. Der blev udarbejdet vedtægter for den nye efterskole som selvejende institution.

Efterskolens placering i det gamle grænseland blev i den forbindelse understreget, idet ét af skolens lokaler blev brugt ved

afstemningen i forbindelse med Genforeningen i 1920.

Det var ligeledes vigtigt for efterskolen at kende de særlige traditioner, som præger Sønderjylland.

Stillingen som forstander for den nye efterskole blev opslået, og i december 1978 blev jeg ansat til opgaven.

I marts 1979 blev den første ordinære generalforsamling afholdt, hvor det bl.a. kunne meddeles, at alle de 52 elevpladser til det første skoleår var besat, og at skolens kommende medarbejderstab var blevet ansat.

Vekselvirkning mellem teori og praksis

I påsken 1979 holdt den nyansatte medarbejderstab deres første lærermøde, hvor man havde lånt lokaler på Esbjerg Seminarium - og et nærliggende, rummeligt sommerhus.

Med baggrund i de generelle retningslinjer, som skolens bestyrelse havde fastlagt, skulle idéerne nu omsættes til praktisk efterskolehverdag.

Bærende for skolens grundidé var, at indlæringen i teoretiske, grundlæggende skolefag på højt fagligt niveau skulle gå hånd-i-hånd med undervisning i praktiske håndværksfag - samtidig med, at hverdagens praktiske gøremål skulle opleves som en naturlig - og nødvendig - del af skolens hverdag.

Det har således fra efterskolens start været et knæsat princip, at eleverne skulle udfordres til dygtiggørelse, uanset om der var tale om teoretiske eller praktiske skolefag - samtidig med, at alle på skift deltog i den daglige madlavning, rengøring og vedligeholdelse af skolens bygninger.

Det var f.eks. vigtigt, at alle deltog i den årlige kartoffelhøst - en opgave, som stadig er en vigtig del af årets gang på efterskolen.

På dette tidspunkt var det kun nogle ganske få efterskoler - ud over Tvind-efterskolerne - der praktiserede denne vekselvirkning teori og praksis i efterskolens hverdag. Derfor var det også nærliggende at skele meget til, hvordan andre efterskoler med

kristen baggrund lykkedes med denne opgave.

Der blev besøgt efterskoler med tætte relationer til lokale FDF-distrikter, bl.a. for at lære nyttige administrationsrutiner til brug på skolens kontor.

Og så var vi i gang!

Den sidste uge før skoleårets start blev der afholdt en egentlig "arbejdslejr" på efterskolen med 35 frivillige hjælpere, hovedsageligt fra baglandet i de lokale FDF-kredse, samt en flok unge fra udlandet. Allerede her blev efterskolens internationale udsyn markeret.

Der blev malet, savet, syet nye gardiner og en lang række andre praktiske gøremål. Bagefter gjorde vi hovedrent overalt!

Vi fik også besøg af Levnedsmiddelkontrollen, som kunne meddele, at skolens køkken inden ét år skulle gennemgå en omfattende renovering - hvilket skolen ikke havde penge til, men her faldt en stor donation fra A.P. Møller Fonden på et tørt sted!

Søndag den 19. august 1979 modtog vi skolens første elevhold, og så var vi i gang!

De aftalte opgaver skulle nu stå sin prøve, og medarbejdergruppen skulle for alvor præstere at samarbejde som et team.

Det karakteriserede skolens første medarbejdergruppe, at kun ganske få havde reel efterskoleerfaring, hvilket viste sig at være en stor fordel - der var omkring lærerbordet ikke så meget snak om, hvad der IKKE kunne lade sig gøre!

Elevholdet bestod dels af unge med en vis baggrund i FDF, men for mange af eleverne var kendskabet til FDF så godt som ikke-eksisterende. Det viste sig hurtigt, at alle - også på dette område - lærte af hinanden.

Der blev indarbejdet markante mærkedage i årets gang på efterskolen, hvoraf enkelte stadig har sin plads i kalenderen på skolen, bl.a. "Børnenes Dag i Dover".

Forsøg med at tilbyde en form for højskole-prægede arrange-

menter for voksne i lokalområdet slog ikke rigtig an, idet de om-
liggende folkehøjskoler klarede dette meget bedre.

Internationalt udsyn

Allerede fra et af skolens første elevhold blev efterskolens inter-
nationale udsyn fastlagt igennem årlige ture til udlandet. Bl.a.
blev relationerne til "The Boys' Brigade" i England og Scotland
(som svarer til FDF i Danmark) markeret igennem et besøg i
Storbritannien, imens to andre elevgrupper besøgte bl.a. Sveri-
ge, Finland, Holland, Tjekkoslaviet, Polen og Ungarn. Denne
tradition fortsatte i adskillige år.

Fri efterskole - og FDF-efterskole

Fra efterskolens start med den stiftende generalforsamling i
1978 var det blevet fastslået, at Kongeådalens Efterskole skulle
være en FDF-efterskole. Det blev samtidig fastslået, at Kongeå-
dalens Efterskole var en fri og uafhængig efterskole, en såkaldt
selvejende institution, også med plads til unge, som intet kendte
til FDF.

Denne gode og frugtbare vekselvirkning har præget skolens
hverdag gennem årene, bl.a. således, at relevante elementer til
en bred lederuddannelse til det danske foreningsliv har præget
det frivillige fagtilbud på efterskolen. Der har været tale om ele-
menter, som har været relevante til at give gode kompetencer til
lederopgaver i en lokal fodboldklub, en spejdertrop eller en FDF-
kreds - eller en hvilken som helst anden forening i Danmark.
Kongeådalens Efterskole har på denne måde haft betydning
både for den enkelte elev og for foreningslivet bredt set.

Forstandere

1978 - 1988	Martin Bach Ottosen
1988 - 2013	Jes Imer
2013 -	Tina Mätzke Knudsen

Pederstrup Efterskole

Af Leif Kejser Larsen,

Forstander på Pederstrup Efterskole 1987 - 2003

Skolen blev som flere af FDFs skoler sat i søen af FDFs hovedbestyrelse. Jeg var selv som stabsmedlem med på det HB-møde hvor Gunnar Starup-Hansen, landsforbundets kasserer, gjorde rede for muligheden for at købe Horslunde Realskoles kostafdeling i Pederstrup på Lolland. Han havde været på stedet og fremviste nogle lysbilleder af bygningerne og den nærliggende park (Rewentlow museet). Beslutningen blev truffet, og resultatet blev, at ejendommen blev købt af den netop dannede selvejende institution Pederstrup Efterskole. Prisen var 1 mill. kr. kontant, til overtagelse 1. juli 1979.

Hvad ligger bag en god efterskole?

- Godkendelse fra Undervisningsministeriet og bestyrelse
- Fysiske rammer
- Daglig styring, primære beslutninger
- Elevers dagligdag, læring og oplevelser

Alt dette skulle være skitseagtigt på plads i løbet af et år, da skolen blev planlagt til at starte første elevhold august 1980. Detaljer skulle besluttet og indarbejdes så hurtigt som muligt.

Inspiration fra Grundtvig og FDF

Vi foregreb "læringsstile", tanken om at forskellige elever lærer bedst gennem forskellige inspirationskilder, ved at bringe praktisk, musisk arbejde med læringsstoffet ind i undervisningen. Det var vort Grundtvigske opgør med den "sorte skole", som bibragte læringen en menneskelig og kristen indgang og

perspektiv. Tanken var ikke original, men særligt den kristne empatiske vinkel adskilte os fra Tvind tankegangen, som ellers var oppe i tiden.

Selv om vi ikke forholdt os teoretisk til diskussionen om "Læring gennem oplevelse, forståelse og handling", så prøvede vi praktisk gennem iværksættelse af livssituationer at finde veje til at realisere livsindsigt. Skolen var i starten stærkt præget af vor ringe økonomi og lokaler, som pålagde os kreativt at finde metoder, som kunne frugtbargøres inden for de givne rammer.

Med udgangspunkt i FDF var vi os bevidst at have et særligt socialt sigte, som krævede, at vi søgte hjælp til elever med særlige behov, ikke fysisk handicappede, fordi vore lokaler med mange trapper ikke var til det, men støttende undervisning og konstant adgang til lærere og derfor få "lektier".

Vi holdt skole døgnet rundt og ikke kun i undervisningslokaler. På den måde inkluderede vi elever, som ellers ikke ville have gennemført til folkeskolens afgangsprøve.

Fælles ansvar og fælles gavn

Det sociale aspekt medførte også, at prissætningen for skolen lå i den nedre del af efterskolernes normale opkrævninger, og princippet var, at når der var betalt skolepenge, var alt inkluderet, også støtte til besøg hjemme i weekenderne. Weekender var også udgangspunkt for skoleaktivitet, der var altid noget på programmet, når eleverne valgte at blive på skolen, og det gjorde mange. Lejrskoler var også inkluderet i betalingen, og vi holdt oftest 2 uger (én i februar i udlandet og én i Danmark i juni).

Praktiske aktiviteter var først og fremmest, at eleverne fik ansvar for selv at male deres værelser de første dage efter ankomsten. Det medførte, at de måtte tage ansvar for de fysiske

rammer, og vi har i den anledning set meget lidt "hærværk" på skolens ting og lokaler. Fælles ansvar og fælles gavn blev udlevet.

Eleverne blev ved ankomsten opdelt i små trygge kontaktgrupper, hvor alt kunne udtrykkes med det pålæg, at det ikke uden accept kunne meddeles uden for gruppen. Dermed fik vi en ventil for opsporing af eventuel utilfredshed eller skjulte stemninger, som vi måtte reagere på, ikke nødvendigvis med forholdsregler, mere med iværksættelse af konstruktive "afsporinger". Tryghed var væsentlig for eleverne, hvoraf mange for første gang var uden for hjemmets sociale rugekasse, og mødet med "den barske virkelige verden" rummede for eleverne mulighed for at vokse menneskeligt.

Eleverne fik også ansvar for al madlavning og rengøring på skolen ved, at vi ikke havde nogen ansat til de funktioner. I skolens start planlagde kontaktgrupperne selv, hvilke menuer der skulle laves uden nogen form for restriktioner, men senere måtte der sættes nogle rammer, som sikrede en varieret kost over ugens dage. Når planen var lagt sørgede skolen for indkøb af de nødvendige ingredienser, og gruppen startede i køkkenet mandag morgen og lavede mad hver dag indtil fredag middag. I weekender stod de elever, der var på skolen, for madlavning efter plan lagt af weekendens vagtlærere. Der var på den måde meget læring for eleverne med et stort ansvar for at få givet alle god velsmagende og rigelig kost. Denne madlavningsform var en udfordring i forhold til myndighedernes accept, idet de gerne så, at vi var et "rigtigt" institutionskøkken.

Indblik i livets nødvendighed

Vore praktiske aktiviteter viste sig også ved vort dyrehold, idet skolen havde produktion af grise, får og gæs. Der var også et hestehold på skolen, i kæledyrsafdelingen. Ansvar for daglig pasning af disse dyr var lagt på skift hos to elever, som boe-

de sammen på værelse. De havde til opgave at fodre og vande dyrene og samtidig at meddele, hvis noget ikke var, som det skulle være. Omgangen med dyrene var for alle elever en indholdsrig beskæftigelse.

Mange af de praktiske aktiviteter tog naturligvis tid fra den formelle pensumregulerede undervisning. Til gengæld fik eleverne indblik i "livets nødvendighed" og derigennem en bredere forståelse for, hvad viden skal bruges til, og hvad der er nødvendigt for at trives. Vores undervisning var delt mellem praktisk og formel undervisning, eller sagt med andre ord: læringen gennem praktik og teori har været lige givende for elevernes færdigheder.

Vores teoretiske undervisning var præget af små hold, også nødvendiggjort af lokalesituationen. Vi delte vore 50 - 60 elever i 4 hold, således at de blev undervist med én lærer og 12 -15 elever på hvert hold. Vi prøvede at dække alle folkeskolens fag bortset fra fransk, gymnastik og håndarbejde/sløjd.

Skolens elever kunne vælge at gå op til folkeskolens afgangsprøve (FA) eller folkeskolens udvidede afgangsprøve (FUA).

Der er ingen tvivl om, at mange elever har haft et "muntert virksomt liv" på Pederstrup Efterskole.

Lynghøj Efterskole

Af Morten Jødal, Formand for Lynghøj Efterskole 1986 - 2011

Da FDF/FPFs landsmøde i foråret 1978 besluttede, at man ville gå ind i efterskolearbejde, tændte det en ild i en lille gruppe fremsynede, initiativrige - og ikke mindst stædige - himmerlændinge. Især for Frode Kristensen, som var stærkt engageret i distrikt Himmerland, og som var sekretær på en eksisterende efterskole, kunne det ikke gå hurtigt nok!

Distriktet ejede en dejlig lejrbygning, som den nye efterskole kunne overtage - men så skulle det også være med det samme! Og det blev det. "Efterskolen på Lynghøj", som den hed de første år, åbnede allerede i sommeren 1979. I bagklogskabens klare lys gik det for hurtigt, men en ildsjæl er svær at stoppe, og Frode havde længe drømt om en skole for unge med himmerlandsk muld under neglene. Lynghøj skulle være en praktisk efterskole, baseret på FDF/FPFs værdigrundlag og med linjefagene landbrug og håndværk - samt en huslig linje, der skulle tiltrække piger, da de to første blev betragtet som mest drengorienterede.

Ingen penge, men masser af engagement

Desværre var "praktisk" et af tidens politisk korrekte ord og blev fortolket som "ikke boglig". Med andre ord: der kom for mange elever ind, der heller ikke var praktiske, men som i virkeligheden burde have gået på en specialskole - det var Lynghøj ikke, og det var heller ikke dens ønske at være det.

Da eleverne mødte, var byggeriet ikke færdigt, så elever og lærere gik i gang, ja faktisk var også bestyrelsen engageret med fliselægning og andre helt praktiske opgaver. Der manglede bl.a. maling mange steder. Men de fleste af eleverne havde ikke været malere før. Så resultatet var ikke helt efter bogen.

Også økonomien haltede fra starten. Ganske vist havde FDF-distriktet foræret bygningerne til skolen. Men det var ikke en helt dækkende beskrivelse. Den nye selvejende institution overtog naturligvis ejendommen med alle aktiver og passiver - og der viste sig at være flere passiver, end de overfladiske tal angav. Ombygningen til kostskole var bestemt heller ikke gratis.

Man kan godt være bekendt at sige, at den nyfødte efterskole på Lynghøj var grim. Der var ingen penge, men masser af god vilje. Og når man nu kunne finde mange gode ting rundt omkring på pulterkamrene, så var der altså ikke råd til at tage smålige hensyn til noget så ligegyldigt som en fælles stil. Man fristes næsten til at kalde den skole, der blev født i 1979, for en grim ælling.

Fra storm til solid hverdag

Det blev nødvendigt at søge hjælp hos landsforbundet, og den kom også - men på betingelse af, at baglandet blev udvidet. Det kom til at omfatte hele Nordjylland inklusive Thy og den nordligste del af Østjylland. Senere blev det fast defineret som FDFs landsdele 1 og 2 - idet thyboerne alligevel følte sig mere hjemme vestpå og trak sig ud i forbindelse med en vedtægtsændring. Forfatteren af disse linier boede dengang i landsdel 1 og var derfor en del af det "nye" bagland. Det viste sig dog snart, at der også uden for det gamle distrikt var interesse for skolen, og vi havde i mange år bestyrelsesmedlemmer fra både Djursland og Skagen.

Skolen havde nogle turbulente år, hvor en del af baglandet ønskede at fastholde den oprindelige linje, andre ville derimod også gøre elevgrundlaget bredere. Utilfredsheden ulmede i flere år og brød ud i lys lue på en stormfuld generalforsamling kort før skolens 7 års fødselsdag. Der var massivt fremmøde, der blev sagt barske ord, og to bestyrelsesmedlemmer nedlagde deres hverv. En af de unge rebeller var undertegnede, som

blev valgt ind og straks blev formand, da den hidtidige ikke ønskede at fortsætte. Det kom til at vare i 25 år, hvoraf kun det første var præget af den store konflikt. Derpå samarbejdede vi, og elevgrundlaget blev nu defineret som "et bredt udsnit af danske unge", med den tilføjelse, at det også omfattede en vis gruppe bogligt og socialt svage unge, blot ikke så mange, at de kunne dominere det sociale liv på skolen.

Fra grim ælling til smuk svane

Ledelsen benyttede lejligheden til at tænke i nye lærerkompetencer ved genansættelse, så linjeudbudet efterhånden kom til at ændre sig: musiklinje, idrætslinje, kreativ linje og friluftslinje blev de nye tilbud, mens de gamle praktisk betonedede linjer helt gled ud.

Resultatet blev en lang periode, hvor skolen gradvis ændrede sig fra grim ælling til smuk svane.

Der var fortsat uro i baglandet, og vi skal i virkeligheden næsten hen til skolens 20 års fødselsdag, før der blev fuld opbakning - i teenageårene var også Lynghøj en rigtig teenager, der var på kant med sine nærmeste, men i kraftig udvikling.

Skolens første forstander Lejf Rasmussen var en ægte grundtvigianer, der ønskede at lade ting gro "af sig selv", blot ved ordets magt. Det førte indimellem til skuffelser, da elevgruppen ikke helt var til sprudlende kreative initiativer.

Den næste forstander, Karsten Sørensen, var til gengæld en handlingens mand, som selv stod i spidsen for alle gode ideer, var praktiker og havde blik for også det udseendemæssige. I hans tid voksede skolen, der blev bygget om og bygget til, og elevtallet kom op på 95. Vi havde på et tidspunkt en debat i bestyrelsen og med lærerstaben om, hvor stor skolen mon kunne tåle at blive, og vi enedes om at fastholde en skolestørrelse, hvor alle kender hinanden og dermed stoppe væksten på den lave side af 100.

Da Karsten Sørensen søgte nye udfordringer, havde skolen en stabil størrelse og en god økonomi. Målsætningen om at være for et bredt udsnit af dansk ungdom var uændret, kravet om at fastholde det kristne værdigrundlag i FDFs ånd ligeledes, så den nye forstander Jens Borup fik det som sin opgave at arbejde videre med fagtilbudene, så de tiltrak en ny generation af unge.

Svaret blev en international linie, som blev en stor succes, og som i nogle år rummede over halvdelen af skolens elever - selv om de fleste af de gamle fagtilbud levede videre. Ideen var bl.a. udveksling med udenlandske elever - foruden undervisning på engelsk og kommunikation over e-mail og skype med de andre skoler, som vi var i kontakt med.

Samtidig dyrkede Lynghøj Efterskole i disse år i høj grad kontakter med FDF-baglandet, som bl.a. benyttede det fine naturområde og ligeledes skolens faciliteter.

Finanskrisen lukkede Lynghøj efter 34 år

Ideen om et år på efterskole har som sådan været en meget stor succes, og det samlede elevtal på landets efterskoler blev omtrent tredoblet i Lynghøj Efterskoles levetid - på trods af, at ungdomsårgangene faktisk blev mindre. Men antallet af efterskolepladser voksede efterhånden hurtigere end elevtallet, og hvor det i mange år var normen, at alle skoler kunne blive fyldt op, blev det pludselig sværere i forbindelse med finanskrisen. Samtidig blev det svært at være en "bred" efterskole. Man skulle helst enten være specialskole, være skole for meget dedikerede elever med en bestemt interesse - eller være en stor skole med masser af fagtilbud, og desuden kom der voldsomme nedskæringer i statsstøtten, så kravene til forældrebetaling voksede.

Dette var nogle af årsagerne til, hvorfor der pludselig blev så mange ledige pladser, at banken besluttede at lukke for kredit-

ten og dermed lade Lynghøj Efterskole gå konkurs. Det skete i sommeren 2013, og da havde jeg forladt bestyrelsen, så det kan kun blive til generelle betragtninger om, hvorfor Lynghøj Efterskole måtte lukke.

Særdeles ærgerligt var det - men FDF og Lynghøj nåede at have samarbejde om et spændende skoletilbud i 34 år.

Forstandere på Lynghøj Efterskole

1979 - 1993 Lejf Rasmussen

1993 - 2001 Karsten Sørensen

2001 - 2013 Jens Borup

Hardsyssel Efterskole

Af Erik Bitsch, Forstander 1978 - 1987

Hvis du ikke allerede ved det: Efterskoleformen er en Guds gave til menneskeheden! Utallige unge taler - med julelys i øjnene - om deres efterskoleophold som en af de bedste perioder i deres liv. Her fik de livsmod, oplevelser, grundlag for at tage stilling til tro og livsholdninger, venner for livet, og blev oplivet og motiveret, så de i mange tilfælde fik langt mere ud af undervisningen end i folkeskolen.

Og hvis vi så lige ser bort fra undervisningen, er det jo de samme plus-ord, der kan bruges om det at være med FDF. Derfor er kombinationen så indlysende. I efterskolen udfoldes i praksis det formål, som er FDFs - at møde børn og unge med evangeliet om Jesus Kristus - altså lige en opgave for landsforbundet.

Den første til at realisere denne drøm var fhv. landsdelssekretær Poul Hansen. I 1969 havde FDF, FDF-Samvirket og FPF rejst Silkeborg Højskole, - hvorfor så ikke også en efterskole?

For på daværende tidspunkt at gøre drømmen til virkelighed i FDF-regi, måtte baglandet findes i FDF Samvirket.

FDF Samvirket er en landsforening af forhenværende FDFere, hvis hjerter brænder for FDF, og det var dem, der kom til at danne bagland for den selvejende institution Hardsyssel Ungdomsskole som den hed i de første år. Lokalfdelingerne i Herning og Viborg påtog sig opgaven med at vælge medlemmer til skolens bestyrelse, og igennem alle årene har de på bedste vis støttet op om skolen. Det skylder vi dem en stor tak for!

"Hjemløs" i 2 år

Takket være et stålsat gå-på-mod kombineret med tidens gunst og ildsjæle på alle niveauer lykkedes det i løbet af forbav-

sende kort tid at starte en efterskole. De første elever ankom d. 4. september 1970, og Hardsyssel Efterskole var dermed i gang, men i lejede bygninger, idet man i næsten to år havde til huse på Remmerstrandlejren. Den tilhørte Lemvig-kredsens KFUM og KFUK som naturligvis ønskede deres lejr tilbage hurtigst muligt, så det hastede med at finde velegnede bygninger.

Planen var at bygge en helt ny skole i ådalen ved Haderup. Tegninger var klar og økonomien på plads. Nu manglede kun den sidste underskrift. Men et pludseligt og helt uventet byggestop fra undervisningsministeriets side satte en brat stopper for disse planer. Hvad skulle man gøre? Skolen var i gang, men på længere sigt havde man ingen steder at være. Utallige mere eller mindre gode ideer blev endevendt, og igen forkastet, indtil amtsskolekonsulent Mølgaard fortalte, at Struer Kommune på samme måde som Hardsyssel, var strandet med planer for ombygning af en skole i Vejrum. "I må passe til hinanden. De har bygningerne, og I har skolen".

Og sådan blev det. Ved mange gode kræfters hjælp kunne Hardsyssel Efterskole i løbet af sit andet leveår flytte mere og mere af undervisningen til Vejrum, efterhånden som ombygning og nybyggeriet skred frem, således at grundstenen i den nye skole blev indmuret d. 24. marts 1972.

Sysler som grundidé

Elevernes bo-forhold var noget af det, der var blevet tænkt længe over. En fremsynet model opfandt man i "syslerne". Et sysse er en lille lejlighed bestående af tre to-mands værelser med fælles badefaciliteter og en fælles dagligstue med tekøkken. Tanken var, at elever af samme køn skulle danne et "sysse", dvs. en familiegruppe med en "sysse lærer" tilknyttet. Det var en ny og genial måde at indrette en skole på, og selvom nybyggeri og ændret indretning siden har medført, at der nu

bor 10 elever på et "syssel", er den grundliggende tanke stadig den samme.

At navnet "Hardsyssel" blev valgt, skyldes, at skolen ligger i den del af Jylland, som helt tilbage fra vikingetiden har heddet "Hardsyssel" - og så er betydningen af ordet "syssel" jo dobbelttydig. Tanken var, at lejlighederne skulle være som elevernes hjem, hvor de kunne sidde i fred og ro og "sysle" med lektier og det, de nu hver især var optaget af.

Hver af lejlighederne fik så navn efter andre af de "sysler", som Jylland dengang var inddelt i.

Kendetegnende for skolen er, at der fra skolestart i 1976 har været mulighed for, at fysisk handicappede elever kunne komme og få den oplevelse, som et efterskoleår giver. Et tilskud fra Egmont-fonden gjorde det muligt at udbygge skolen med fire lidt større sysler og en elevator.

Det har igennem årene vist sig, at både de handicappede og ikke-handicappede elever har haft godt af fællesskabet, og begge parter har lært utrolig meget af hinanden.

Hardsyssel under forandring

I 1971 skete der andre dramatiske ting, som ændrede efterskolen ud over landet radikalt. Hidtil havde skoleformen været eksamensfri, men fremover skulle dette privilegium være forbeholdt højskolen.

På Hardsyssel havde man lige fra begyndelsen lagt meget vægt på de boglige fag, så det skabte ikke den store revolution, at man nu også skulle tilbyde folkeskolens afgangsprøve og udvidede afgangsprøve. Måske hjalp det oven i købet efterskoler til at komme af med det image, at det var en skoleform for dem, der ikke kunne klare en prøve eller finde sig tilrette i folkeskolen.

På en efterskole er der et meget tæt fællesskab - på godt og ondt - døgnet rundt. Mange af de ansatte er idealister. De kom-

mer, fordi de vil noget med det at være lærer, og efterskolen giver rige muligheder for at udfolde sine planer og afprøve sine ideer. Men det kræver en høj grad af samarbejdsevne og -vilje, og hvis man virkelig skal høste frugterne af det tætte samarbejde, kræver det, at der også er indbygget en vis grad af frihed. I modsat fald kan man alt for hurtigt komme til at fokusere på alt det negative, alt det man er uenig i, alt det man synes burde gøres anderledes.

Det er godt med en synlig ledelse, så ingen på skolen er i tvivl om idégrundlag, mål og retning. Men hvis ledelsen bliver for synlig og begynder at få ejerfornemmelser til skolen og glemmer at lytte og medinddrage skolens ansatte i den daglige udførelse af opgaverne, kan det gå galt.

Måske var det det, der skete, da skolens idémand og hans kone som første forstanderpar igennem godt syv år måtte forlade skolen i februar 1978 på grund af samarbejdsproblemer.

Der er ingen tvivl om, at vi på skolen altid har følt en nær tilknytning til landsforbundet, også dengang skolens bagland officielt var FDF-Samvirket, og rundt om i kredsene har man altid følt, at "Hardsyssel er vores skole!"

Da vi i begyndelsen af 80'erne imidlertid måtte konstatere, at FDF-Samvirket på landsplan var et hendøende foretagende, var det helt naturligt for os at søge at få FDFs hovedbestyrelse til at godkende en vedtægtsændring, således at Hardsyssel helt lovformligt blev en FDF-skole. Det var netop på det tidspunkt, at landsforbundet selv var begyndt at oprette efterskoler, og selvfølgelig hørte vi til i det selskab af skoler. Ændringen blev da også alle steder modtaget uden sværdslag og som en helt naturlig udvikling.

Hardsyssels kæpheste

Hver ny tid rider sine kæpheste. Det gjorde vi i 80'erne, og det gør man stadig. Symptomatisk havde vi på lærerværelset

et cirkelrundt bord bestående af 14 små borde. Her blev snakket pædagogik, og alle nye tanker og idéer blev diskuteret og endevendt. Og det er vigtigt, at den diskussion aldrig ophører. I 80'erne var det f.eks. ved at bryde det traditionelle skema op og lave længerevarende undervisningsforløb, projekter, temaer og linjer til lands, til vands og ofte ude i den friske luft.

Et fast punkt på skemaet har altid været "sangkvarteret". Og hvem af de senere års elever rejser sig ikke med en næsten hellig ærbødighed og synger med, når der istemmes "At livet det er livet værd/ på trods af tvivl og stort besvær/ på trods af det, der smerter,/ og kærligheden er og bli'r,/ og hvad end hele verden si'r,/ så har den vore hjerter."

Hardsyssel har til tider været næsten verdensberømt med sine trommer, selvgarvede kohuder spændt over gamle olietønder. Det lugtede ikke ret godt, men det virkede!

Med dem er der optrådt utallige steder - på torve og pladser, i kirker og skoler og på plænen i Tivoli i København. Også den "ekspressive dramatik" og gymnastikturneerne i ind- og udland står for mange gamle elever som nogle af årets højdepunkter.

Nej, vist var og er læring ikke blot noget, der foregår i et klasselokale, men naturligvis også dér.

FDF, når det er bedst

Vigtigst af alt er de tætte menneskelige relationer, et efterskoleår giver. Og det kommer på et uhyre vigtigt tidspunkt i de unges udvikling, netop som de er ved at løsrive sig fra hjemmet og skal finde deres eget ståsted og retning for det videre liv.

De unge kommer med en hudløs åbenhed og nysgerrighed og mødes af en skole med en idé og holdning, som byder på utrolig mange udfordringer, oplevelser og muligheder.

Det lægger naturligvis et kæmpe ansvar på alle på skolen, - men det er FDF, når det er bedst!

Forstandere på Hardsyssel Efterskole

1970 - 1978 Paul Hansen

1978 - 1987 Erik Bitsch

1987 - 2008 Flemming Krogh

2008 - Rolf Sanderhoff

Udvidelse af skolekredsen i FDF

- nye FDFterskoler

Af Ulrich Piltoft, Generalsekretær i FDF 2003 - 2013

Projekt - FDF

I løbet af 2010 arbejdede FDFs hovedbestyrelse med fire spor for at udvikle nye veje for FDF. Ikke som en erstatning for klassisk FDF, men som supplement. Det bliver navngivet "Projekt FDF". Et af sporene rettede sig mod FDFs efterskoler og højskolen. Det udtryktes på følgende måde i FDFs materiale:

"FDFterskoler og højskolen

Vi ønsker, at flere unge skal møde FDF på efterskoler. Efterskolen er et godt sted at møde FDFs formål, og en måde for FDF at fastholde unge. Konkret vil vi udbygge samarbejdet med skoler, som bygger på det samme værdigrundlag som FDF. Hvis muligheden byder sig, etablerer FDF - enten alene eller sammen med andre - nye FDFterskoler".

Samarbejdet mellem FDF og de nuværende fire skoler er godt. Det ses tydeligt ved, at mange FDFere går på skolerne, og at mange møder skolerne på påske- og seniorvæbnerkurser, seniorfestival mm. Vi ønsker at styrke og finde nye udviklingsmuligheder sammen med FDFs nuværende skoler.

En FDF-efterskole på Sjælland

Disse overvejelser medførte, at specielt tanker om en stærkere tilstedeværelse på Sjælland blev konkrete. I årevis havde FDFere på Sjælland peget på, at Midtsjællands Efterskole alle-

rede fungerede som en efterskole for FDFs kredse på Sjælland og i Københavns området.

Efter at den første kontakt om en mere formel tilknytning var etableret i foråret 2010, udarbejdedes et baggrundsdokument, der blev en del af den videre proces i skolens bestyrelse og bagland samt i FDFs hovedbestyrelse. Det var jo der, at den endelige beslutningen skulle tages.

Midtsjællands Efterskole havde i mange år haft en tilstrømning af elever fra FDF. Særligt fra FDF Karlslunde var der gennem årene kommet mange elever, men også fra andre FDF-kredse på Sjælland havde skolen tradition for at tiltrække elever. Midtsjællands Efterskole var således i dele af FDF kendt som en "FDF-efterskole".

På medarbejdersiden var det også tydeligt, at Midtsjællands Efterskole var præget af FDF. En væsentlig del af medarbejderne havde rod i og var aktive i FDF.

Gensidige fordele

Bagtæppet for hele denne proces var en fælles oplevelse af fordele ved et tættere samarbejde.

Midtsjællands Efterskole udtrykte, at man ville have godt af at få nye input "udefra". Skolen var på alle måder velfungerende, og derfor var der overskud til at overveje dette nye tiltag. Kulturen på skolen, i daglig tale omtalt som "MSE-ånden", flugtede på mange måder med den og de kulturer, der også er fremherskende i FDF

Tilsvarende udtryktes det som en fordel for FDF, at FDF kunne få et sted, som kredsene på Sjælland kunne benytte sig af. Skolens faciliteter kunne anvendes i forbindelse med lejre, stævner, møder, ledertræning, weekender, syng-sammen-arrangementer, skolemøder etc. Midtsjællands Efterskole kunne udgøre et samlingssted og blive en ressource for FDF-kredsene på Sjælland.

Den første FDF-skole med dobbelt bagland

Målet var i skolens vedtægter at sidestille FDF med KFUM og KFUK, der var den anden organisation bag skolen. Dette betød i praksis, at FDF skulle have de samme vilkår i forhold til repræsentantskab og bestyrelse som KFUM og KFUK.

Resultatet blev en ændring i skolens vedtægter, der sidestillede repræsentationen fra KFUM og KFUK og FDF med lige mange repræsentanter. Vedtægterne ændredes på repræsentantskabsmødet foråret 2011, og hermed var Midtsjællands Efterskole den første FDF-skole med dobbelt bagland.

Midtsjællands Efterskole

*Af Helle Spanggaard, Næstformand i bestyrelsen på
Midtsjællands Efterskole 2004 -*

Et bagland på en efterskole består kort sagt af de mennesker og de organisationer, der står bag og bakker op omkring skolen. Det kan være nuværende og tidligere elever, forældre, ansatte, bekendte, lokale folk og så videre.

Når MSE afholder Midtsjællands nok største grundlovsstævne er ingen i tvivl om, at skolen har et stærkt bagland. Disse stævner samler flere tusinde af tidligere og nuværende folk til politiske og pædagogiske taler, elevoptræden, fællessang, lagkager, helstegt pattegris og meget, meget mere. Alle tilreisende kommer med lutter smil og opbakning - de vil gerne være med og få endnu et glimt af og en fælles oplevelse på en skole, de har gode minder om. De kommer der for at bakke op - og de kommer for at møde hinanden igen - i det store uformelle fællesskab.

Men alle skolefolk ved også, at selv om sådanne uformelle arrangementer er vigtige elementer for en skoles liv og vækst, så er det dog til syvende og sidst det organisatoriske bagland, og det repræsentantskab, skolen formelt har, der har afgørende betydning for en skolens identitet og image.

FDF bliver nyt bagland

På Midtsjællands efterskole var det i mange år KFUM og KFUK samt Midtsjællands Efterskoles Venner, der udgjorde det organisatoriske bagland i skolens repræsentantskab. FDF var ikke en del af det organisatoriske bagland, selvom der blandt elever, ansatte og andre gæster på skolen var mange FDFere. Hvis man som FDFer dengang ville være aktiv i skolens orga-

nisatoriske bagland, måtte man melde sig ind i Midtsjællands Efterskoles Venner.

I bestyrelsen drøftedes det ofte, hvordan der kunne skabes et bredere bagland, og hvordan skolen deriblandt også kunne få FDF repræsenteret formelt i det organisatoriske bagland. FDF var jo allerede en vigtig del af skolen. Skolens forstander og formand indledte derfor drøftelser med FDFs generalsekretær og formand med henblik på at afdække, om det kunne være i FDFs interesse at blive en integreret del af repræsentantskabet. Og det viste sig at være tilfældet, så bestyrelsen fik mandat til at fremlægge forslag til ændringer af det organisatoriske bagland på et kommende repræsentantskabsmøde.

En ændring i sammensætning af et repræsentantskab kræver ift. Midtsjællands Efterskoles vedtægter, at en sådan beslutning skal behandles over to repræsentantskabsmøder med min. fjorten dages mellemrum. Derfor blev der over to repræsentantskabsmøder i foråret 2011 fremlagt 'Forslag til ændring af vedtægter mhp. at FDF bliver en del af skolens organisatoriske bagland'. Forslaget blev i løbet af disse to møder vedtaget.

Ændringen fik den betydning, at skolens repræsentantskab i dag består af 60 medlemmer, heraf 18 fra KFUM og KFUK - distrikter, 12 fra FDF Landsdel 7 og 8, seks udpeget af FDFs hovedbestyrelse, 12 fra Midtsjællands Efterskoles Venner samt 12 fra elevforeningen.

Sammensætningen i bestyrelsen blev ændret, så den nu består af syv medlemmer, hvoraf fire medlemmer vælges på repræsentantskabet af og blandt repræsentantskabets medlemmer, 1 medlem vælges af KFUM og KFUK i Danmark, 1 medlem vælges af FDFs hovedbestyrelse, og 1 medlem vælges af skolens bestyrelse.

Betydningen af vedtægtsændringen

Ændringen i repræsentantskab og bestyrelse på Midtsjællands Efterskole fik den betydning, at der kom flere FDFere på de formelle poster, og der kom et organisatorisk samarbejde med FDF. Således drøfter forstanderne nu skoleudvikling og fælles aktiviteter med generalsekretærerne både fra FDF og KFUM og KFUK, og skolen indgår i FDFs skolefællesskab.

Men først og fremmest opleves det, at der er flere FDF-aktiviteter på skolen end tidligere. Det er vigtigt, da dette kan være med til at brande skolen og blive det sted, unge FDFere på Sjælland vælger at tage på efterskole.

Skolen har på denne måde fået styrket og gjort sit bagland bredere, og det kan få betydning for elevoptag og rekruttering, og sidst men ikke mindst kan det få afgørende betydning, hvis skolen fremtidigt skulle komme ud i vanskeligheder af den ene eller anden art.

Bestyrelse med forskellige rødder men fælles ståsted

I bestyrelsesarbejdet er dette tværorganisatoriske samarbejde til stor inspiration. I dag er der ikke bare medlemmer fra KFUM og KFUK og FDF i bestyrelsen, men også et medlem med baggrund i KFUM-Spejderne. Denne brede sammensætning i bestyrelsen gør, at bestyrelsen tilsammen har en stor fælles viden, erfaringer og holdninger, som man kan "forstyrre hinanden med". Debatten går engageret og livligt, og der er oftest bred enighed om beslutninger. Her på mikroniveau går samarbejdet mellem de tre organisationer uden problemer.

Som bestyrelse på Midtsjællands Efterskole arbejdes der både i de uformelle og formelle sammenhænge. Bestyrelsen indgår i de uformelle sammenhænge i skolens fællesskab: den spiser forud for møderne sammen med lærere og elever, den har en årlig weekendvagt, når skolens ansatte er på pædagogisk weekend, den deltager i pædagogiske møder med lærer-

ne, den hjælper til ved grundlovsstævnet osv. Og i de formelle sammenhænge analyserer, diskuterer, drøfter og beslutter bestyrelsen forhold, der kan være med til at sikre bedst mulig drift og udvikling.

Men det er ikke disse mange forskellige aktiviteter, der har afgørende betydning for en bestyrelse og dens bagland. Det vigtigste er til syvende og sidst, om vi i en bestyrelse sammen med forstandere og ansatte er drevet af at udvikle skolen med udgangspunktet i fælles kristne værdier og ønsker at skabe en skole, der får stor betydning for unges liv og identitet.

Unge i FDF skal have 'et ståsted at møde verden fra'. Det må derfor være baglandets - og dermed også bestyrelsens fornemste opgave at udgøre det fælles ståsted, hvorfra dette skabes.

Forstander på Midtsjællands Efterskole

Christian Hougaard-Jacobsen 2008 -

FDF og skolerne i dag

- eksempler på nuværende samarbejde mellem FDF og skolerne

Af Morten Skrubbeltrang, Generalsekretær FDF 2013-

Som det er set gennem hele bogen var det ikke noget tilfælde, at FDF stod bag oprettelsen af en række høj- og efterskoler rundt omkring i hele landet. Der har altid været en mening med sammenhængen mellem FDF og skolerne. Det er der også i dag, og det kommer til udtryk på mange måder.

En af styrkerne i samarbejdet mellem FDF og skolerne er, at der er mulighed for at tilpasse samarbejdet til hver enkelt skole. Det, der giver mening ét sted, skal ikke nødvendigvis kopieres andet sted. FDF er ikke bagland for flere skoler, end der er mulighed for i samarbejde med hver enkelt skole at finde frem til de områder, hvor fælles arrangementer og samarbejde giver størst mening. Det betyder også, at der ikke blot findes én måde, at være FDF-skole på, men minimum fem. I det nuværende samarbejde mellem skolerne og FDF er der alt fra de store landsdækkende arrangementer til mindre, lokale tilbud, som henvender sig til særlig afgrænset flok. Det er alt sammen med til at holde relationen mellem FDF og skolerne levende.

Det antalsmæssigt største arrangement som FDF og en skole samarbejder om er seniorfestivalen, der afholdes hvert andet år på Kongeådalens Efterskole i september. Den har været afholdt siden 1991, og der deltog i 2015 mere end 1200 seniorer til en weekend med musik, sjov og fællesskab. På Kongeådalens Efterskole afholdes der også flere arrangementer for børn og unge i landsdel 5 og 6. Der er f.eks. væbner-seniorvæbner weekender, piltedøgn og puslinge-tumlingedag spredt ud over året, og skolen lægger jævnligt lokaler til landsdelsledelsesmøder og andre regionale udvalgsmøder.

På Hardsyssel Efterskole samles der også i hundredvis af FDFere. Størst er BØF med 500 puslinge og tumlige, hvor skolen står for aktiviteter og program, og derudover er der også Bål & Ballade for pilte i landsdel 2 og 3. På Hardsyssel Efterskole er man jævnlig vært for landsdelsledelse og landsdelens udvalgmøder, og der er blandt skolens ansatte flere, der bidrager til både kredse og landsdelens arbejde og udvikling. F.eks. har skolen ansat Giv-et-år medarbejdere, der afholder inspirationsmøder rundt omkring i kredsene, ligesom skolen s forstander drager ud i kredsene med et tilbud om aftenandagt, lagkage og en snak om værdier i FDF.

Midtsjællands Efterskole har en lokal kreds bosiddende på skolen, således at elever kan prøve kræfter med at være lederassistenter, mens de går på skolen. Derudover arrangeres der puslinge-tumlige-pilte dag for landsdel 7, ligesom der er tradition for, at Sing-in i landsdel 7 afholdes på skolen. Skolen var også i forbindelse med landslejren med bag scenen, hvor elever og lærere var med til at lave underholdning til lejrens store lejrball.

Det er særligt for landsdel 7, at der faktisk ligger to efterskoler i landsdelen, idet også Pederstrup Efterskole på Lolland hører hjemme i landsdelen. På Pederstrup er der også muligheder for faciliteter til møder og uddannelse, og skolen arrangerer seniorvæbnerkursus i efterårsferien, hvor det er skolen, der står for planlægning og afvikling.

I det hele taget foregår der rigtig meget lederuddannelse rundt omkring på FDF-skolerne. Både arrangeret af skolerne som f.eks. seniorvæbnerkurserne, der også afholdes på Kongeådalens Efterskole, men også på 7. - 8. Klassekurser arrangeret af landsforbundet og lokale lederskoler som landsdel 3 lederskole på Hardsyssel og landsdel 4 på Silkeborg Højskole.

Silkeborg Højskole lægger derudover hus til forbundets Midtvejsdebat, der ligger i november i de år, hvor der ikke er

landsmøde. Desuden har der mellem højskolen og FDF været et mangeårigt samarbejde om FDFs missionsprojekter, og det internationale samarbejde kommer også til udtryk i Youth Empowerment, hvor Silkeborg Højskole inviterer unge fra FDFs partnerorganisationer i Global Fellowship til et højskoleophold. I Silkeborg er der heller ikke langt fra en lokal kreds til højskolen, og det betyder, at der er fælles naturfaciliteter for både børn i kredsen og unge på højskolen.

Der er ikke én måde, at være FDF-skole på i dag, og som det ses i beskrivelserne omkring oprettelsen af de enkelte skoler har der aldrig været det. Men fælles for alle skolerne og samarbejdet med FDF er, at man finder de ting, der giver mening både lokalt, regionalt og nationalt at samarbejde om. Det er det, der er styrken i samarbejdet og som er med til at sikre, at skolerne og FDF også i dag bidrager fælles til at give børn og unge et ståsted at møde verden fra.